TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 21013
Tarih : 03.11.2026

10/4959

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'nin yakın tarihinde, özellikle 1990'lı yıllarda işlenen faili meçhul siyasi cinayetler, zorla kaybetmeler, köy yakma ve boşaltmalar, işkence ve ölümler büyük ölçüde aydınlatılmamış, failler cezasız bırakılmıştır. Bu durum hem kurbanların yakınlarının hem de toplumun adalet duygusunu ağır biçimde zedelemiş, hesaplaşılmayan geçmiş, demokrasiye ve kalıcı barışa olan inancın önündeki engellerden biri hâline gelmiştir.

Geçmişte işlenen "faili meçhul" cinayetlerin, siyasi cinayetlerin, zorla kaybetmelerin, köy yakma ve boşaltmaların ve insanlığa karşı suç niteliğindeki fiillerin tüm yönleriyle araştırılması, bu dosyaların zamanaşımı, görevsizlik ve benzeri yargısal ve yapısal sebeplerle neden sonuçsuz kaldığının ortaya konması, mağdurların hakikat, adalet ve yas hakkının güvence altına alınması için gerekli yasal ve kurumsal düzenlemelerin belirlenmesi amacıyla; Anayasa'nın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Sırrı SAKIK
Ağrı Milletvekili

GEREKÇE

1990'lı yıllar, faili meçhul cinayetlerin, köy yakma ve boşaltmaların, zorla kaybetmelerin, işkence ve kötü muamelenin sıradanlaştığı yıllar olarak hafızalara kazınmıştır. Kayıtlara göre 1993 yılı faili meçhul cinayetlerin ve söz konusu suçların en çok işlendiği yıl olmuştur. Bu dönemin suçlarıyla hesaplaşılmamış olması, bugün hâlâ demokratik işleyişten ve adil bir hukuk sisteminden söz etmeyi güçleştirmektedir.

3 Ekim 1993'te Muş'un Korkut ilçesi Altınova (Vartinis) beldesinde, Nasır Öğüt'e ait evin içinde kendisi, hamile eşi ve yedi küçük çocuğu varken ateşe verilmiş; dokuz kişilik aile yok olmuş, yalnızca Aysel Öğüt hayatta kalmıştır. Aynı günlerde Bolu Tugayı olarak adlandırılan askeri birliğin bölgedeki faaliyetleri sonrası Zengök ve Kızılağaç köyleri yakılmış, Kulp ve

Şenyayla'dan gözaltına alınan 11 köylü katledilmiş, Lice'de yaşanan çatışmalarda onlarca kişi hayatını kaybetmiştir. Kulp'ta katledilen köylülere dair 2004 yılında TBMM devreye girip failleri işaret eden bir rapor hazırladığı halde adalet zamanın aşındırmasına terk edilmiştir.

1992 ve 1993 yılları içerisinde HEP Diyarbakır İl Başkanı Vedat Aydın, yazar Musa Anter, HEP Gaziantep İl Başkanı Abdulsamet Sakık, HEP Mardin Milletvekili Mehmet Sincar gibi onlarca siyasetçi,. gazeteci ve yurttaşın kaçırılarak yada suikast sonucu katledilmesi aydınlatılmamış, hukuki süreçlerin üstü örtülmüştür.

JİTEM Ana Davası, Ankara 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nde üzerinden otuz yıl geçtiği gerekçesiyle 27 Ocak 2025'te düşürülmüştür. Musa Anter cinayeti 21 Eylül 2022'de, firari üç sanığın yargılandığı Madımak davası 14 Eylül 2023'te, Vartinis davası 4 Aralık 2023'te zamanaşımına uğratılmıştır. Dargeçit, Cizre, Kızıltepe, Yüksekova JİTEM ve Görümlü davaları ise cezasızlıkla sonuçlanmıştır. Roboski'de çoğu çocuk 34 sivilin hava saldırısında öldürüldüğü olayda sorumlular hakkında sonuç alınamamıştır. Kuşkonar ve Koçağılı köylerinin bombalanması nedeniyle Anayasa Mahkemesi, 2020'de yaşam hakkı ihlaline ve tazminata hükmetmiştir ama doğrudan sorumlular tespit edilmemiştir.

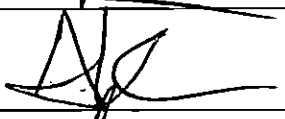
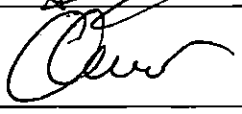
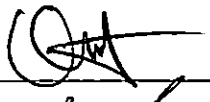
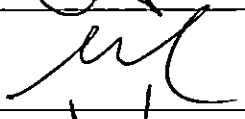
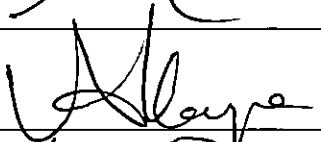
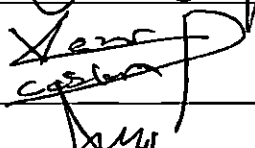
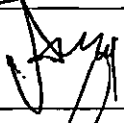
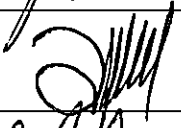
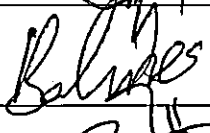
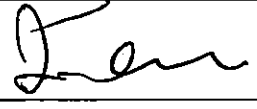
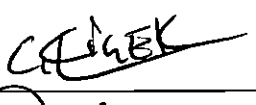
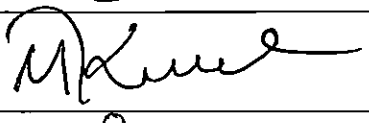
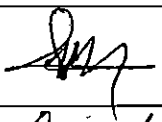
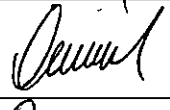
Yaşam hakkı, Anayasa'nın 17. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2. maddesi uyarınca devletin en temel yükümlülüklerindendir; bu yükümlülük, ihlal iddialarında bağımsız, etkili, süratli ve şeffaf bir soruşturma yürütmeyi de kapsar. İnsanlığa karşı suçlarda zamanaşımı uygulanamayacağı, ulusal ve uluslararası hukukta kabul edilen bir ilkedir. Buna rağmen ağır ihlaller zamanaşımıyla kapatılmış; hakikat, mağdurların ve toplumun hafızasından silinmeye çalışılmıştır.

Adalet Bakanlığı bünyesinde Faili Meçhul Suçları Araştırma Daire Başkanlığı kurulması olumlu bir gelişmedir; ancak yargısal yetkiyle sınırlı bir birimin zamanaşımı, görevsizlik ve arşiv erişimi gibi yapısal engelleri tek başına aşması mümkün değildir. Bu noktada Türkiye Büyük Millet Meclisinin devreye girmesi bir zorunluluktur.

Almanya Başbakanı Willy Brandt 1970'te Varşova'da diz çökerek geçmişin acıları için özür dilemiştir. Güney Afrika'da Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu, Şili'de Rettig ve Valech komisyonları, Arjantin'de "Nunca Más" raporu geçmişle yüzleşmenin ve toplumsal barışın zeminini oluşturmuştur. Türkiye'nin de aynı yoldan geçmesi, insanlığa karşı suç işlemiş olan

failleri ortaya çıkararak cezalandırması sağlıklı ve barışçıl bir gelecek kurmanın en temel şartlarından biridir.

Geçmişle yüzleşmeden, hakikat açığa çıkarılmadan adil bir hukuk sistemi ve kalıcı barış kurulamaz. "Bir daha asla" diyebilmek için; faili meçhul cinayetlerin, zorla kaybetmelerin, köy yakmaların ve insanlığa karşı suçların, zamanaşımıyla kapatılan dosyalar dâhil, Meclis tarafından araştırılması, mağdurların adalet arayışının karşılanması ve "adaletin gecikmesi"nin bir kez daha adaletin inkârına dönüşmesinin önlenmesi parlamentonun en asli görevlerindendir.

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	